



Numărul 14

Oradea-mare 16/29 aprilie 1906.

Anul XLII

Apare duminica. Abonamentul pe an 16 cor., pe  $\frac{1}{2}$  de an 8, pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei.

## Alexandru Vlahuță.

(Studiu literar).

### Eminescu și Vlahuță.

Titu Maiorescu scria la 1872 următoarele despre *Mihail Eminescu*: „Cu totul osebit în felul său, om al timpului modern, deocamdată blazat în cuget, iubitor de antiteze cam exagerate, reflexiv mai peste marginile iertate, până acum așa de puțin format, încât ne vire greu a-l cită îndată după Alexandri; dar în fine poet, poet în toată puterea cuvântului, este dl M. Eminescu. Dela dsa cunoaștem mai multe poezii publicate în „Convorbiri“, care toate au particularitățile arătate mai sus, însă au și farmecul limbajului (semnul celor aleși), o concepție înaltă și pe lângă aceste (lucru rar între ai noștri) iubirea și înțelegerea artei antice“\*)

Eminescu era în timpul acesta numai de 22 de ani. Nu făcuse studii sistematice, dela școală fugise în mai multe rânduri; în schimb însă își însușise pe cale privată frumoase cunoștințe, ce fiind și ocupându-se în continuu, fără a cunoaște hotare în potolirea setei după știință.

\*) Direcția nouă în poezia și proza română. Maiorescu: Critice, vol. I. Edit. libr. Socecu, București, 1892, pag. 288—286.

De-ar fi studiat însă încă pe atât, de nici un folos nu i-ar fi fost învățătura, dacă nu s'ar fi născut cu acea scânteie dumnezească, pe care numai puțini ajung să fie stăpâni.

Imprejurările îl fac în acelaș timp să devie aderent al nefericitoarelor învățături ale filosofului Schopenhauer și bun cunoscător al religiei lui Zoroastru, al filozofiei buddhiste, din ale cărei izvoare numai dragoste și însuflețire de viață putea să scoată. A

triumfat totuș asupra lui pesimismul filozofului german, deși de profundele învățături indiane nu se instrăinase câtuș de puțin, ceea-ce ne-o dovedește cu prisosință nuvela „Sărmanul Dionis“.

Și ca să nu cadă în pesimism, mai avea și un alt izvor de întărire: însuflețirea națională, iubirea de neam și încrederea în puterea de viață a acestuia. Articoliul lui scris în ziarul „Timpul“, literă de literă sunt schintei și flacări de iubire față de neamul său, pe care îl îndeamnă la muncă stăruitoare, ca să poată nădăjdui într'un viitor demn.

Activitatea cea imensă însă, pe care a desfășurat-o mai ales ca prim redactor al „Timpului“, ticăloșia ce trebuia s'o afle în societate, viața neregulată și *mizeria*, în care a trăit, tot mai mult i-au alimentat pesimismul, învățat în școala nemțească. De acesta de sigur s'ar fi emancipat, căci Eminescu în fond n'a



Toarce leleo toarce.

fost pesimist; dar viața l'a decepționat. S'ar fi emancipat de sigur de sub ghiarele acestei boale lipicioase și ar fi predicat și în momentele, în cari eră răpit de poezia filozofiei, aceeaș dragoste de viață și de muncă, ca și în timpul, când îl făcea pe ziaristul însuflețit, care nu voiă să cunoască decepțiunea. Așă s'ar fi întâmplat — *dacă* cei chemați s'ar fi îngrijit, să aibă ce mânca și unde dormi, să ducă o viață regulată, ca să fie mântuit de boale. Nu-i vorbă, multe lucruri bune s'ar fi întâmplat în lumea asta, *dacă* ar fi fost altfel.

E superfluu, să constatăm, că ce s'ar fi întâmplat cu Eminescu, dacă n'ar fi fost lăsat pradă mizeriei. Că aceeaș soartă ar fi avut între ori-ce împrejurări; desechilibrarea ar fi trebuit să urmeze, și pesimismul i-ar fi fost înăscut — păreriile celor ce au fost moralicește rezponzabili de soartea lui — nu mai poate fi admis. Numai cât recriminările ulterioare nu mai folosesc.

Eminescu a muncit. A muncit în deplina conștiință a puterii sufletești, ce se sălășluise în el, pentru un ideal sfânt, care în multe privințe trece peste barierele neamului și țerii sale. Indemnul la opera aceeaș mare însă l'a aflat în cadrele neamului său, de unde și-a și început activitatea. Căutând să dea de urmele marelui adevăr, care dominează universul, a purces la drum ca Român și ca atare a introdus viață nouă în limba și în cugetarea neamului său. Creerii i-au fost frământați de idei mari și gândul nu și-l'a opăcit căutând să cunoască în amănunte pe oameni, ci numai în massă, și mai ales s'a trudit să afe legile evoluției întregii omenimi, a universului.

Dar planurile, cu cari a eșit în viață au fost prea multe și prea grele. Le-ar fi îndeplinit el însă pe toate, căci a fost înzestrat sufletește cu cele necesare. I-a lipsit însă timpul fizic — și asta din cauza slăbirii organismului. A fost robust și între referințe normale de traiu fizic n'ar fi ajuns în mormânt deja cu 39 ani.

Slăbit însă trupește n'a mai fost în stare să se încălzească de nici o idee înaltă, ci s'a lăsat tot mai mult pradă pesimismului, după ce nimic n'a mai așteptat dela lumea asta. Un singur dor mai avea în aceste momente: să-l îngroape la marginea mării, ca să poată dormi în liniște.

Dar a urmat un stadiu și mai groaznic. A ajuns și vremea, când i-a perit toată energia, și atunci în desperare-i a strigat:

Tot una mi-ar fi mie, căci alta nu mai cer,  
Decât să fiu în dreapta, ori stânga hotărit,  
S'omor și eu pe altul, sau să fiu omorît,  
Și fără de nici un titlu în lume să nu 'nsăr,  
Căci ce-s la urma urmei: minciună, adevăr!?

A apărut ca meteor, a luminat pe frumoasele plaiuri românești, a creat școală în literatură, a lăsat în urmă idei înalte și a apus. Vieța pe pământ i-a fost plină de suferințe și suferințele și-le-a cântat cu multă duiosie, ca nime altul. Resignațiunea, însușire a poporului românesc și uneori revolta, urmare a filozofiei pesimiste, și-au aflat expresie la Eminescu, ca la nime altul, și influința ce a esersat-o asupra contemporanilor și urmașilor a fost de tot mare, la ceea ce nu puțin a contribuit și vieța și soartea lui atât de nenorocite.

Scriitorii tineri au început să-l imiteze. Și fiindcă maestrul suferise, toți pigmeii numai dureri și suferințe închipuie cântau.

*Vlahuță*, care însuș la început eră dominat de pesimismul maestrului, pe care îl adoră, și-a ridicat cuvântul energetic împotriva pleiadei de scriitori, cari se plâng că au îmbrătrânit, că în lume numai de dureri dă omul, și-i îndeamnă la muncă cinstită, la sinceritate și onestitate. Să nu-și mintă lor înșile, ci să scrie după cum le dictează inima și sufletul. Să nu ascundă puterea de viață, care le bate în piepturi.

Eminescu a fost sincer în tot pasul ce l'a făcut. El așă a simțit. Și referințele lui fizice nu l'au putut câștiga pentru un optimism statornic și puternic. Cel puțin însă a mișcat inimile, cugetătorilor le-a dat materie — și folosul e netăgăduit.

Pesimismul nu e însușirea poporului român, care uimește lumea cu resignațiunea lui. Și dacă în cânta a viețuit pe plaiurile românești, în urma forței ce a așezat-o individualitatea lui Eminescu, această boală străină, după ce și-a lăsat foloasele și dezastrelle directe și indirecte, a dispărut.

Dovada cea mai eclatantă a acestui proces e însuș *Vlahuță*. Scriitor de talent, cunoscător de suflete, psiholog — cum n'a fost Eminescu — a simțit iute că pesimismul nu crește pe pământul țerii lui, atât de bogate în tot felul de bunătăți, și și-a întors fața dela el, după ce a înțeles, că maestrului îi lipsise puterea fizică de a se fi desbărat de el.

*Vlahuță* nu e imitatorul lui Eminescu. Dacă la început nu se putea emancipa de sub influința durerilor, ce le-a suferit maestrul, eră pentru că trăia în zilnică atingere cu omul, la care atât de mult ținea, și a cărui mizerie îl făcea să se revoalte. În scurt după moartea lui, *Vlahuță* deși melancolic, sentimental și gânditor, a aflat numai decât izvorul de viață dător și acesta a fost iubirea și încrederea în viitorul țerii și neamului său. Eminescu, omul de geniu, n'a putut fi mântuit cu această iubire, idealurile lui erau cu mult mai înalte; dar cauza primă, care l'a făcut să sucumbe, avem s'o căutăm în împrejurarea, că n'a fost omul practic, care să-și fi știut aranjă trebuințele materiale. *Vlahuță*, omul de talent, și-a aflat idealul său artistic în cadrele iubirii de neam și nedepărtându-se nici când în lumile abstracte, s'a îngrijit, ca să nu rămăie nici când flămând. Om mai practic, n'a uitat, ca în urma muncei cinșite, să-și aibă pânea de toate zilele.

De aici însă nu urmează, că *Vlahuță* ar fi fost oportunist. Dimpotrivă în privința asta se asemănă mult cu Eminescu. Ca dovadă citez următoarele dintr'o epistolă a lui, pe care adresat-o Academiei, concurând la un premiu cu volumul „Clipe de liniște“: „M'ați ales membru, dar nu primesc. Singurul lucru ce-l aveți bun, sunt premiile, iață pentru ce mă prezint!“)

Cu scrierile din urmă ale sale, și mai ales cu „România pitorească“, *Vlahuță* s'a depărtat de romanțismul lui Eminescu și s'a apropiat de idealul artistic al timpului prezent: prelucrarea comorii morale, sufletești și intelectuale a poporului și aducerea la viață a bogăției lui etice, estetice și materiale.

\*) Familia, nr. 38, 1897.

### Incheiere.

Dobrogeanu-Gherea zice într'un loc\*): „... la început Eminescu n'a avut nici o înrăurire, a fost aproape necunoscut și numai după ce s'a dezvoltat proletariatul nostru intelectual, profesiile libere, Eminescu a făcut elevi, entuziați imitatori, a făcut școală“.

După Eminescu s'au și ridicat o samă de scriitori, discipuli ai școlii inaugurate de el. Cei mai mulți însă au încetat de a mai scrie — și singurul scriitor de valoare, care a rămas până în sfârșit proletar intelectual, este Vlahuță.

Cam în același timp cu Vlahuță s'a ridicat Coșbuc, cu totul străin de școala eminesciană: vesel, senin, hotărât și sănătos. Coșbuc e original „nu numai ca o puternică personalitate artistică“, cum zice Gherea în articolul: „Artiștii proletari culti“ original nu numai prin nobleța formei, dar și prin faptul, că răsfrânge în creația lui un alt mediu, o altă clasă, — un alt cer și altele cari-s altele după ochii, cari se uită la ele\*\*).

E original Coșbuc, poate mai original și astfel și mai mare, decât Vlahuță, pe Eminescu însă nu l'a ajuns.

Ca eminescian e original și Vlahuță. Coșbuc însă — despre ale cărui poezii însuși Vlahuță zice, că sunt cele mai frumoase poezii, cari se produc în literatura română și că nu se poate sătură de a i-le ceti și admira\*\*\*) introduce o direcție cu totul nouă în literatura română, o direcție sănătoasă pe care o aflăm și în ultimile scrieri ale lui Vlahuță.

Literatura română se desvoaltă în direcția asta — și cel mai mare poet român viitor va fi numai un geniu de talia lui Eminescu, care să poseadă forța de viață, ce o dovedește crezul lui Coșbuc și al lui Vlahuță.

Dr. Dionisie Stoica.

### Crăiasa luncii.

*Curge Bistrița, tot curge, ca argintul lucitoare,  
Miezul zilei se coboară de sub cerul arzător,  
Dinspre lunca unde cântă mierlele duios în cor  
Vine-alene să se scalde Mărgărîta zimbitoare.*

*Dela brâu încet colanul de mărgeanuri îl desprinde,  
Albe haine de mătăsă le aruncă rând pe rând,  
Din cosița aurie trandafirii aruncând,  
Își privește sinul tinăr ce tresaltă și s'aprinde.*

*A sărit de-odată 'n apă sperioasă ca o ciută  
Ca s'o ploaie stropi de aur bate apa într'adins,  
Se mlădie și se joacă pe al undelor întins,  
Ce'mbătate de-al ei farmec pretutindenii o sărută.*

*Dar vâslind din depărtare se zărește-un șir de plute.  
Ea ascultă. Sfiicioasă pe mal repede-a sărit —  
Pace să mai stee încă astfel goală la privit...  
Ea de-un Făt-Frumos se teme, nu cumva să o sărute.*

\*) Mișcarea literară și științifică: Literatură și știință. edit. libr. E. Graeve, București, 1893, pag. 27.

\*\*) Studii critice, vol. III. Editura libr. Socecu, București, 1897, pag. 117.

\*\*\*) Un an de luptă, edit. libr. C. Müller, 1895, pag. 73.

*Alungată ca de-o teamă, blanda apelor crăiasă,  
Își ascunde într'o clipă brațele și sinul gol.  
Vântu-i flutură cosița peste umere domol,  
Culegând pe drum sulfină și cântând se 'ntoarce-  
[acasă.*

1903.

Alexandru A. Naum.

### Nevoia.

— „Lasă măi Mitruț, mai ai o lecuț' de răbdare numai până după Paști. Ba nu zău, ce-a mai ramas, trei săptămâni, o nimica toată. Ca mâni se duc zilele babelor, și nici nu știi cum trece vremea... și-or veni Floriile, și săptămâna Patimilor — și-apoi a bătut la ușă Paștile. Lasă, mai stai pe lângă mine acasă, că nu știu cum, uite am ceva pe suflet care par'că nu-mi vestește decât rău. Apoi dacă ai rămânea în sat, de... cum te învăț ca o maică care n'are pe lume decât un fecior, — apoi n'o să se făptuiască poate nimic de jale. Că Doamne, prea mi-se bate ochiul stâng și-mi vuesc urechile grozav“. Așă grăiește tușa Fira, cusând la altifele unei cămeși și numărând în șoaptă ochiurile și firele arniciului. Și stă aplecată spre cămeșa ei, — o întoarce pe o parte, pe alta, mai rupe câte un cap de fir, pe altul îl mai îndoește — și clipește încetișor din ochii mici, dar vioi și plini de bunătate.

Feciorul ei, Mitruț ascultă, se uită la maică-sa și nu știe ce ar face, li măi aruncă ochii și privește așă dus... afară prin fereastră în ograda sărăcăcioasă, orânduită cu salcâmi și cu salcii, ce prind a se investmântă cu haina lor de verdeață care-i atât de mândră.

...Îs în zilele babelor. Și Doamne cea de azi cât e de urâtă! Mai în dimineață sămănă celei de eri: — o lecuț' cam frumoșică; da' fu un făcut, că par'că o apucă hachițele și-și schimbă pe dată cojocul. Și se înorase, iacă așă pe la amiazi, că sta să ningă. Baba Dochia, vrea să se deoache, dar unde mi-a lăsat-o voinicul de Mărțișor, că s'a pornit c'un vânt cam iute, și mi-a alungat-o în locuri streine. Ceriul însă-i tot cârpiț de nori, și-ar sta să plouă.

Fira lucrează de zor, și florile alese de ea, par'că nu-s de mână; mare zău, că sămănă cu cele din grădinile oamenilor, unde gospodăriile is bune.

Mitruț se uită nedumerit pe amândouă părțile cojocului ales numai în jocuri și fluterei, — are nu știu ce pe suflet și par'că ar spune ceva.

De afară se aude vuetul repede al Doftanei, care trece pe lângă casa lor, că-i la marginea satului. Și acum vine ea dela deal tare furtunoasă, îi repede, și se duce departe, ne mai abătându-se din calea-i nici o leacă. Sălciile de pe maluri, cari stau plecate în jos, s'ar încercă vre-una din ele să-i grăiască câte- ceva, măcar o vorbă; dar de unde — că nu ia în samă nimic — și tot se rostogolește la vale, isbindu-se bolovanii nenumărați ce-s în albia ei.

Șoseaua care s'abate pe la poarta lor — i-ar fi fost drumul lui Mitruț de bătătorit din nou până la Ocnele Doftanei; dar acum, n'o să se mai ducă cam lungă vreme: trei sau patru săptămâni. Așă vrea maică,... și poate cu sfântă dreptate să-i fie vrerea.



Detunata.

Fira a lăsat lucrul de o parte, și acum cearcă să înșire pe fus niște lână de tors; iar după câteva clipe în monotonia tristă din odaie se aude sfârâitul ușor al fusului.

Firul se rupe tare des. Femeia își udă cele două degete dela mâna dreaptă, apucă încetîșor din lână și prinde din nou să toarcă; dar firul iar se rupe.

— „Maică, zice Mitruț, las' nu vezi, că ți-se rupe în șir firul.

— „Ba că nu-l las, — uite de acum nu s'o mai rupe.

Feciorul oftă adânc. Sfârâitul molatec al fusului se aude într'o liniște desăvârșită.

— „Iacă — maică, o vorbă a mea, — că, de ce să stau acasă fără nici un rost, — și uite, nu mă lași să mă duc la Doftana să muncesc la sare? Cu ce vrei să plătim datoria arendașului?

— „Of, mâncaoar răul de datorie s'o mănânce. Mitruț al maică, cum te rabdă inima să mă lași iar singură, și nici de zilele Paștelui să nu vii, că știu eu, stai cu lunile acolo, ca și bietul taică-tu; — iar mie mi-se face sufletul ca o piatră, de atâta jale și singurătate...!

Mitruț se duce cu minte departe acolo pe malul Doftanei unde-s ocnele, și unde are de lucru la sare. Și parcă vede fața aspră, ochii ceia spălăciți și posomorîți ai dlui Sub-Director, care când l'o vedea că vine tocmai după Paști la lucru, după ce a lipsit mai bine de o lună, nu l'o mai primii, și o să-l alunge ca pe un câne al nimărui. Că el i-a cerut o învoire pe trei zile „că maica mi-i bolnavă, boierule, și am primit o carte dela dânsa scrisă cu slova dascălului, și-mi spune să mă duc, că îi jale după mine“... și acum din trei zile să se facă mare, cine știe poate și trei luni.

Ochii par'că i-se împăienjenesc, și într'o lumină tristă, i-se aștern în față atâtea suferinți, și atâtea chinuri, ce le-a văzut la ocne.

Se trezește de-odată ca speriat. Par'că a auzit o trâmbițare de trompetă — semnalul începerii lucrului la sare, după care se aud numai ciocănituri în zidurile de sare, zângănitul lanțurilor, și larma nesfârșită a lucrătorilor.

Dar n'a fost nimic. Afară se opriseră niște care încârcate, cari se urcau la moară, și ele scârțâiră lung — și cu un accent supțiatec, înfiorător.

Fira nu mai toarce, ceva greu îi apasă sufletul. Cineva intră în ogradă. Câinii dădură vestea cu lătratul lor greoi și trăgănat. Mitruț eși afară și potoli câinii.

Venise logofătul dela curtea arendașului, dela „Domnul Isidor“, că moșia satului lor o ține în arenda un evreu, rău de inimă — și care nu îngăduie românului nici o iertare sau scădere.

— Hei, Mitruță, când plățiți datoria? Mumă-ta e acasă?

— Acasă, domnule Irimia, dar de... n'avem parale. Poate după...

— Păi de când ne amânați, e cam lungă vreme.

— Numai până după Paști, domnule Irimio, grăi Fira, eșind afară și stând în prag dreaptă și albă la față ca varul.

— Dac'ar fi după mine, mai că v'aș lăsa, că știu ce brumă aveți prin casă, dar de... arendașul, domnul Isidor e stăpân și vorba lui e lege, se mânia grozav când se învechesc datoriile.

— Fii bun, domnule Irimie, gândește-te, știi și dumneata, când trăia repozatul Calomfir, că altfel erau lucrurile. Eram și noi mai ușurați, nu întârziam cu plata; astăzi par'că ne-a bătut Dumnezeu, nu știu cu ce-om fi păcătuit înaintea lui.

— Dee... mi-a spus domnul arendaș, că dacă n'ați plăti — și uite, vă mai amână până după Paști, — toată datoria, — „că ce-i, au numai trei galbeni“ după cum îmi spune dânsul uneori.

— Vai de noi, domnule Irimio, nu vorbi cu păcat. Ce-i la dânsul câțiva galbeni, când are lăzi pline; da' la noi, trei, câți avem datorie, e tare mult, că n'ai găsi la noi în casă nici o lăascaie de cinci.

— Eu spun ce mi-a poruncit el: după Paști o să vă ia fășia de pământ, care este lângă moșia dânsului, știi, cum v'a luat și colțul de pădure de lângă pădurea lui, — și apoi, mai vrea și vaca care o aveți, aia pătată cu negru pe pantece.

— Ferească-vă Domnul de așa pacoste.

— Bine lele Firo, eu nu-mi fac decât datoria. Așa mi-se cere, așa fac. Arendașul m'a trimis ca să vă spun, uite acum mă duc la Ilie Gheorghieși, să-i iau cei doi cai albi și patru capre; azi trebuia să achite datoriile; dar n'a achitat.

— Apoi domnule Irimie și el e sărac lipit pământului.

— Ne-am înțeles: în ziua întâi de Paști vin să-mi plățiți trei galbeni. Și atât, — nimic mai mult. Ziua bună.

Și el plecă, ferindu-se cu biciul ce-l avea în mână de câinii, cari săriră după prispă asupra lui.

Poarta fu isbită în lături — și el eși afară cotind drumul la stânga spre Ilie Ghiorgieși.

Mitruț se rezimă de un stâlp din prispă și prinse a fluera încelinel.

Maica lui intră în casă.

În ogradă, nimic de samă. Un plug ruginit, cu oțelele care nu taie, cu sapa știrbită. Șopronul, șade într'o râuă. Mai departe un bordei cu pământul căzut o parte peste el.

Sub șopron o vacă — „vaca cu pete negre pe pantece“ rumegă încet, o hrană rea, neîndestulătoare, făcută într'un an de secetă.

Prin casă iar nimic. Straie vechi, lucruri fără samă. Și nici că e vorbă, că dac'ar sta să vândă vre-un lucru, nu i-le cumpără nimeni.

Mitruț înțelege bine starea lor. S'ar duce să lucreze la sare.



Bine — da' strânge el trei galbeni? Nu — apoi atunci?

Mă-sa, nici atât. Da' până la Paști cu ce o să trăiască?

Să lucreze pe la oamenii din sat. Inșă vai de plata lor. Numai pe moșia boierească s'ar mai putea; inșă nici pe el, nici pe maică-sa nu-i vrea arendașul „domnul Isidor“. Și de ce? Numai el știe... Fiind-că e hain la suflet — și alt nimic. El nu se gândește dacă omul are ce să mănânce — să-i plătească datoriile, și încolo, »fie ce-o fi«.

Fira nu mai are lacrimi ca să plângă, de atâta jale ce-i în sufletul ei. Nu i-a fost de ajuns câte a mai pățimit până aici, acum vin potop și altele.

bune Fira, — și lungă vreme s'a uitat la ea cu grijă, că le eră teamă să n'o apuce așa de-odată „boalele rele“.

Și acum, iar în postul Paștelui.

A prins-o așa mare frică de zilele care le trece cu desnădejdea în suflet, că mai zilele trecute a rugat pe un om cu știință de carte, să-i scrie o scrisoare lui „Mitrui care-i în lucru la sare la Doftana, să vie că-s bolnavă“.

Doamne, — și par'că nu-i venea să creadă, când l'a văzut că vine — așa de mult prinsese crezare c'o urmărește nenorocul la începutul desprimăvărării.



Se întorc cu turma dela munte.

Acum doi ani în postul Paștelui, Calomfir, omul ei, care lucră la sare la Doftana, — cum i-a lucrat mai până eri și feciorul — a murit acolo. Se zice, că au căzut niște bulgări de sare peste el, surpându-se dintr'o galerie. Și de atunci a cuprins-o o teamă grozavă, care o face să nu doarmă cu nopțile și să se sparie așa din visuri, că o cuprind boalele cu zilele.

Ei, — și apoi fata ei — o bălăioară, cu niște ochi albaștri ca viorelele, s'o sorbi dintr'o privire, — i-a murit anul trecut în zilele babelor din postul mare.

Tare mult s'au mirat oamenii, că mai are zile

L'a chemat pe Mitrui acasă, să-l ție lângă ea să nu „i-l fure moartea și pe el“ — c'apoi cine știe ce s'ar mai întâmplă...

Și vrea să-l ție până după sărbători — și dacă l'o mai lăsă și de atunci încolo, nu știe...

Tare îi e frică ei de Mitrui — și nu știe cum ar face ca să-l hotărască să nu se mai ducă la Doftana, ca să nu i-se mai întâmple și lui vre-un rău, ca lui Calomfir.

Da' e vorba că acum cu ce-o să plătească arendașului trei galbeni? Mitrui, când eră la muncă, la sare, îi trimetea câte-va părăluțe, din care plătea „din cele datorii“ și mai trăia și ea de azi pe mâne.

Însă de aici înainte, mare pacoste pe capul ei.  
Hei, alte vremuri, când trăia Calomfir...! Azi, zi cu zi dă înapoi ca racul.

Afară umbrele înserării prind a se lăsa liniștite dintr'un cuprins îndepărtat. Și o mâhnire nesfârșită, par'că se cerne în taină peste tot. Firea pare că lăcrămează.

Și gândurile în mintea ei se bat ca într'o furtună.

O să-i ia »domnul Isidor« dacă n'o plăti datoria și fășia de pământ de lângă câmpurile lui, cum i-a luat și colțul de pădure. Apoi mai vrea și singura vacă care i-a mai rămas, nici pe ea nu i-o mai lasă...

— „D'apoi las să-mi ia totul, numai feciorul să-mi trăiască“. Grăi mama, cu vorba înceată, greoaie, și-și plecă privirea ochilor într'un ungher din odaia întunecoasă.

Mitruț se strecură în casă, își aruncă căciula pe pat, și se așează pe colțul lăzei, fără să scoată o vorbă.

Liniștea înoptărei e desăvârșită.

De-afară se aude dăngățul clopotelor bisericuței din sat și pătrunde înăuntru ca o adiere blândă, care mângâie sufletele obidite, și-i chiamă la ruga deniei de seară.

Amândoi își fac semnul crucei.

Și în tremurătura repede a genelor Firei, două picături de lacrimi, calde, se joc câteva clipe — și apoi se rostogolesc pe obrazul înăspriț, peste fața ei ofilită de atâtea încercări și apăsări sufletești.

Șopotul riului afară par'că-l chiamă pe Mitruț să se ducă departe la muncă, și acolo o face cum l'a învățat Dumnezeu ca să strângă trei galbeni și să-i trimeată maicei acasă, să se scape de datoria arendașului, care-i tot amărește.

Și gândul lui e tot să se ducă.

Că de n'o face așa, cu domnul Isidor, nu e de glumă, — îi lasă și pe ei în sapă de lemn, cum a mai lăsat pe alții din sat.

Iar a doua zi pe drumul bătătorit și drept de-a lungul riului, a pornit-o Mitruț la Doftana, la munca grea și aproape fără hodină. Și maica a rămas în tindă privind în urma lui, cu lumina ochilor aproape stinsă, fără să poată ca să mai grăiască vre-un cuvânt, și par'că tot părându-i-se că aude în jurul ei, un surpăt de bolovani de sare, cu vuetul lor greoi și apăsător — iar din frământarea nesfârșită se deslușește un vaer — un țipet desnădăjduit.

Martie 1906.

D. Ionescu-Morel.

## Și dor de viață m'a cuprins...

*Și dor de viață m'a cuprins  
De cântece și stele,  
Când pe poteci cântam s'alîn  
Nevârstnică mea jete, —  
Urzită 'n zorile de vară  
Cu ris de rândunele,  
Cu dorul când m'am cununat —  
Drag mire-al vieții mele.*

*Și rostul vieții l'am simțit  
Fermecător de dulce,  
Când lacrima îmi miruită  
Pleoapa să se culce.  
Azi vrei să-mi seci... să nu mai curgi  
Izvor de miruire,  
Rămâi... rămâii, să nu mă-lași  
Scump vâl de adormire...*

Dragomirna.

V. Loichiță.

## Dracii pe câmpia Cerului.

De R. Baumbach.

Știut este că copiii cei buni, când mor, se duc în cer la Dzeu și se fac ingeri. Dar dacă credeți că ei acolo nu fac alta decât să zboare cât e ziuica în colo și încoace, și să se joace de-a ascunsele după nori, vă înșelaț amar.

Ingerașii au și ei datorii de împlinit, ca și băiețașii și fetițele de pe pământ. Șase zile pe săptămână au să fie în școala lor, trei ceasuri înainte și două ceasuri după amiază. În clasă scriu cu condeie de aur pe tăbliță de argint și în loc de Abecedar au cărți de basme cu chipuri colorate. Geografie nu învață, că ce le trebuie în cer să știe rostu pământului; iar de socotit, de aritmetică nici pomeneală prin raiu. Învățătorul ingerilor este Ioan Gură de aur. Asta a fost și pe pământ un cărturar vestit, cu graiu dulce și înțelept.

Mercuria și sâmbăta după amiază au ingerii liber; atunci îi duce Sftul Ioan la plimbare pe calea laptelui. Dumineca au voie să se joace pe câmpia cerului afar' din poarta raiului și vezi, asta e bucuria lor cea mai mare. Câmpia nu e verde ca pe la noi, ci e albastră și pe ea cresc mii și mi de flori de aur și de argint. Ele sclipeșc noaptea și noi oamenii le numim stele. Când se joacă ingerii înaintea Porții cerului, dascălul lor nu e la fața locului, pentru-că el dumineca se odihnește de munca săptămânei trecute: atunci îi supraveghiază Sftul Petru, cel care stă de straje la poarta raiului, el ia seama ca jocurile să meargă cu rânduială și ca ingerașii să nu se împedeze cumva și să cadă în nas, iar dacă unul se depărtează de poartă, el fluera în cheia lui de aur, ceea ce însemnează „întoarce-te“.

Intr'o duminică (eră tocmai foarte cald în cer) a adormit Sftul Petru. Cât prinse ingerașii de veste, o luară raită încolo și încoace și se răspândiră pe toată câmpia. Cei mai vioi dintre ei umblau după cercetări și descoperiri, și ajunseră de odată la un loc, unde erau bătute scânduri de nu puteai trece mai departe. Căutară ei să dea de-o crepătură prin care să se poată uita, dar negăsind nici una, zburară în susul scândurilor și de aci priviră dincolo, unde, ce să vezi, eră iadul și la poarta iadului să sbeguiă tocmai o ceată de drăcușori, negri ca cărbunele, cu coarne pe cap și la spate cu câte-o coadă lungă. Din întâmplare se uită unul în sus, zări ingerii și îndată începură toți a se rugă să-i lase și pe ei nițel în cer, că vor fi de omenie și s'or purtă cuviincios. Ingerii se îndurară și fiind-că le și plăceau mititeii cei negri, s'au socotit că nu e nici un rău să le îplinească bieților

draci astă nevinovată dorință. Fuga cu toții în podu raiului (Sf. Petru din fericire nu se deșteptase încă), aduseră de-acolo o scară lungă și veche, — scara pe care s'au sbocorât ingerii la Iacob, când dormia el cu capul pe-o piatră, — o trecură dincolo de scânduri ș'o proptiră în iad, iar drăcușorii, haida, haida — ca maimuțele săriau pe scară. Sus le întinseră ingerii mâinile și țop... iacătă-i pe câmpia Cerului.

La început se purtară cum nu se poate mai frumos. Se plimbau liniștit și-și purtau coadele pe braț, precum îi învățasă Tartorița, care ținea grozav la bună-cuviință. Dar nu trecu mult și își deteră arama pe față. Incepură a sări într'un picior, a se da peste cap și de-a roata și a zbieră și a urlă ca nește adevărați draci împelițați ce erau. La lună, care-și arătase capul pe-o fereștruire a cerului, scoteau limba, îi dădeau cu tifla ș'o bățjocuriau. În cele din urmă s'apucară să smulgă florile de pe câmpie și să le-arunce jos pe pământ.

Ingerașii se îngroziră, căindu-se de-a fi primit așa oaspeți necurați în Cer. Se rugară de ei să plece, îi și amenințară, dracii însă nu voiau să știe nimic și tot mai cu coarne făceau nebuliile.

Atunci, plini de spaimă, deșteptară ingerii pe Sfântul Petru și îi mărturisiră păcatul. Moșneagul se lovi cu mâinile peste frunte, când văzu ce jaf și tãmbã-lãu făceau dracii. „Cãrați-vã de pe câmpie“ strigã el mai întâi ingerilor, care cu ochii în pãmânt și cu aripile pleoștile se strecurarã pe poarta raiului. Apoi chemã Sf. Petru cãți-va ingeri mai zdraveni. Aștia mi ț-i-i apucarã pe împelițați de coarne și îi târãrã pãnã la gura iadului, dându-le drumul acolo, unde le erã locul.

N'au rãmas însă nici ingerașii nepedepsiți.

Trei dumineci de-a rândul n'au avut voie să iese pe câmpia dinaintea porții; iar când mergeau la plimbare în celelalte zile, le impedecã, dascãlul Ioan, aripile, și le luã cununa de raze de pe cap, și, pentru ingeri, nu se poate mai mare rușine decãt să umble fãrã aripi și fãrã cununa de raze.

Dar vorba aia: „Tot rãul aduce și un bine“, și întâmplarea cu draci a fost pentru noi oamenii cu folos plãcut, cã toate florile pe cari le-au smuls ei și le-au aruncat din cer, au prins rãdãcini pe pãmânt și ce frumoase sunt vara când înfloresc pe câmpul verde. La mijloc cu un miez galben ca aurul și dejur împrejur au frunzulițe albe cu raze arginții și oamenii le numesc romãnițe.

A. O. Maior.

## H A Z.

— Care va sã zicã, coane lancule, nepotul dtale se însoarã?

— Da; ia o fatã care are nouã surori mãritate.

— Și de ce face aceasta?

— De bunã seamã vrea sã aibã o soacrã care sã nu-și petreacã tot timpul numai cu el!...

*Oaspele* (cãtrã dna.) Vã felicit, doamnă. De mult n'am mãncat așã de bine.

*Micul bãiat:* Da nici noi.

## Baladã.

*Din noaptea tainicã și învrãjbitã  
Cu-a soarelui cãldurã și luminã,  
Din freamãtu-i, din firea rãzvrãtitã  
Se deslușește-a toamnei doinã linã.  
Eu voi s'o ascult din însași a ei gurã.*

*Și limpede aud suspinul firii  
Ce codrul despoiat, al toamnei fluer,  
În lungi cadențe-l spune omenirii...  
Prin stuhul lacului strãbate-un șuer —  
De dupã nori s'aratã iarãși luna...*

*Ș'atunci — în pata albã de luminã,  
Ce joacã sficioș pe-al apei val,  
Se-araf' a apei și a nopții zinã —  
Ș-ușor plutind s'apropie de mal,  
Lãsând în urm' o dãrã de argint.*

*Un strai de raze-i înfãșoarã trupul  
Ș-un diadem de nestimate 'n aur  
Scãnteie 'n jurul capului, iar câmpul  
Pãrea a fi întreg un scump tezaur;  
Luu, dînsa-i da lumina viorie.*

*Ea vine 'ncet ușor pe lac plutind,  
La sinu-i stringe harfa cu iubire:  
De-un dor nãprasnic ochii ei s'apring  
Și-un cântec jalnic umple 'ntreaga fire. —  
Și codrul suspinãnd prelung, tresare...*

*»A fost în vremuri vechi o mãndrã fatã,  
Și negrii ochi erau ca noapte-adãnci.  
O întâlni un mãndru crai odatã —  
Și soarele uimit stãtũ pe stãnçi,  
Cã încã nu-i vãzuse laolaltã.*

*Și n'a vrut crãișorul sã nșealegã,  
Cã n'am putut sã vãd cã-l are ea,  
Atunci când dragostea mai veche-l leagã  
De mini și de împãrãția mea«...  
Tãcũ apoi urmã cu straniu glas:*

*Și ea perì — cãci vãzu-n noapte-adãncã  
Chemãnd-o la fereastrã i-am rãpit...  
Ear el pribeag și-acum o cautã încã:  
Un întunerec desnãdãjduit  
În sufletu-i senin s'a strecurat». —*

*Pornește sã vuiașc-al toamnei vânt  
Prin crengi un jalnic cânt s'a strecurat —  
Din bolta ploierilor Celui Sfânt  
O lacrimã de argint a picurat.*

Pãtrãuți.

Aurel Morariu.\*

\* Fiul valorosului scriitor bucovinean dl Const. Morariu. Redact.



## Studenți din Brașov la Roma.

### Onorată Redacțiune!

Școlarii din cl. VII. gimn. rom. din Brașov au înființat încă din cl. I. gimn. un fond pentru excursiune în Italia. Planul după care s'a format acest fond a și avut un bun succes, de oare-ce capul și conducătorul lui a fost dl. dr. Iosif Blaga, profesorul de clasă a clasei a VII. g.

Rar s'a făcut la școli românești astfel de excursiune și noi școlarii dela liceul din Brașov nu ne aducem aminte să ne fi spus cineva, că s'ar fi făcut de curând o astfel de excursiune cum e aceasta. Cauza principală a fost fără îndoială starea materială. Dar dl. profesor dr. Iosif Blaga, știind ce va să zică o astfel de excursiune pentru un liceu, prin munca sa neîntrecută și răbdarea care a avut-o, a știut să susțină planul acesta, iar noi cu toți dădeam cu plăcere ultimii cruceri, cari îi mai aveam, numai ca să vedem scopul realizat, și cu toți așteptam să se realizeze planul.

În fine cu ajutorul lui Dumnezeu s'a și realizat.

A venit timpul că cei 7 ani (I. — VII. g.) s'au redus la 7 zile, pe urmă la 6, 5, 4, etc. și în fine în 24 aprilie st. v. am plecat cu toții spre Italia. Înainte de a începe să vă descriu orașele și peste tot evenimentele din întreaga excursiune, vreau să vă dau o deslușire asupra numerului și sumei de bani a excursiuniștilor.

Suntem cu toții 42 persoane. 5 profesori, 1 învățător și 3 dame, restul sunt studenți. Studenții sunt din cl. VII. g. cea mai mare parte, 3 sunt din cl. VIII. g. și 2 din cl. VI. g. Taxa e 100 fl. de persoană.

Cu toții dar, am plecat la două ore cu acceleratul spre Budapesta. Pe cale am fost întâmpinați în mai multe locuri de studenți români. Așă de ex. în Blaj, în Cluj de stud. universitari. La 7 ore 55 min. am sosit în Budapesta.

Aici am fost încuartați la otelul „Archiducele Iosif“. Am dejunat și am plecat cu tramvaiul spre palatul regal. Mult ne-am minunat, când am ajuns la podul „Francisc Iosif“, credeam că ceva mai frumos ca acesta nu o să mai vedem; nu știam, că nu trece un sfert de cias și în palatul regal o să dăm de o altă minunăție, tot așă de grandioasă ca și podul acesta.

Lângă pod am luat un propileu și am trecut la palatul regal. Acolo ni-s'au arătat mai multe odăi care, fie care își are chemarea sa. Una e odă de primire, audiență, de baluri, de așteptare etc. Fiecare din ele e înfrumșetată pe lângă sculpturile cele de marmoră și de alte pietri și metale lucitoare, încă și tablouri, cari reprezintă scene din viața maghiarilor. Între tablouri sunt unele cari ating doar suma de un milion de coroane. De aici am mers la Parlament, trecând podul de lanț, după aceea la curie. Toate aceste palate ne-au plăcut foarte mult.

Tot înainte de prânz între altele am mai văzut și statua lui Petőfi, Szécsenyi, Baros etc. După amiază am mers pe podul „Margareta“, pe insula Margareta și tot după amiază am cercetat și Bursa. Când am intrat, credeam că se ceartă oamenii cine știe pentru ce și așteptam chiar momentul ca să se încaere; dar mai târziu, după ce ni-s'a spus că acolo se face târg, ne-a făcut plăcere să ne uităm.

În cealaltă zi, studenții universitari din Budapesta ne-au condus și la Universitate. Tot în ziua aceea am mai cercetat Muzeul Național și Grădina Zoologică.

Duminecă seara am plecat spre Fiume.

În Fiume am sosit dimineața. Portul ne-a făcut o impresie deosebită. Adevărat, că e singurul port al Ungariei, dar e și frumos.

După amiază, pe o mare liniștită făcurăm o preumblare spre Abbazia. Diferitele locuri la marginea mării formează un adevărat raiu pământesc. Întreaga Abbazia e la marginea mării, dar unele locuri sunt așă de frumos așezate, încât mai frumos nu ți-le poți închipui. Dacă te așezi într'un astfel de loc și privești valurile sclipitoare ale mării, cari par-că dansează după melodia muzicii din parc, simți într'adevăr că te farmecă.

Seara am plecat spre Ancona, cu vaporul „Hungaria“. Pe mare am avut noroc, deoare-ce timpul a fost foarte frumos și marea liniștită. Dimineața am ajuns la Ancona. Adevărat, că am văzut în Fiume italieni, dar obiceiul și modul lor de trăiu numai în Ancona l'am putut vedea. Fiind timpul scurt, în Ancona n'am putut vedea multe. De marcat sunt niște Indieni, pe cari i-am văzut aici.

La 10 oare a. m. am plecat spre Roma. O cale destul de lungă am făcut cu trenul tot pe lângă mare. Ne-a plăcut foarte mult să privim valurile cum se izbiau în fermul mării și cum interfereau. Pe linia Ancona — Roma am aflat, că pământul se cultivă altfel ca pe la noi. Fără îndoială din cauza climei. Pe aici vița de vie se cultivă și pe șes, nu numai pe dealuri, ca la noi. Oraș mai însemnat pe lângă care am trecut e leși, așezat pe un delușor. În orașul acesta s'a născut împăratul Frideric II.

Trenul trece prin o vale mărginită de 2 șire de munți. Distanța aceasta e una din cele mai frumoase din Italia. Animația excursiuniștilor e mare.

La Roma am sosit marți seara, am luat 11 trăsuri, cari ne-au condus la „Ospizio Pontificio di santa Marta“ o mănăstire de călugărițe. Aici am găsit o curățanie exemplară.

Miercuri dimineața am plecat să facem studii în fostul centru al vechei capitale a lumii.

În ziua primă am cercetat următoarele:

Piața Sf. Petru, aici se află un obelis, pe care l-a adus Caligula din Egipt. Tot aici se află și biserica Sfântului Petru, ridicată în onoarea Sfântului Petru. Când am văzut aceste clădiri, nu îmi puteam închipui să fie făcute de mâni omenești; dar când în fine m'am convins, n'am putut admiră îndeajuns capacitatea omului. De acea aici nu mai încerc să descriu starea noastră sufletească, pentru-că poate mai bine se va observa așă, ceea ce am simțit noi văzând-o decât dacă aș descrie.

Biserica aceasta e cea mai mare în Italia. Sub altarul ei e mormântul Sf. Petru. La această biserică au lucrat artiștii cei mai mari și acum biserica costă



miliarde. De aici am mers la Biserica Onofrie, de însemnat e aici statuia lui Tasso; am mers după aceea la Panteon, acesta n'are ferestre, ci lumina pătrunde prin o gaură în formă de cerc de asupra cupolei. Aici e mormântul lui Rafael. Am mai fost la biserica „Santa Maria supra superba“.

După amiazi am mers la Forul Roman. Aici am făcut un studiu mai amănunțit asupra tuturor celor învățate în școală despre anticități și într'adevăr, nu ne puteam face idee cum se cuvine, despre cele ce am învățat, până nu le-am fi văzut. Cu drag ascultam fiecare vorbă eșită din gura profesorilor noștri, pentru-că fiecare eram curioși de locuințele, obiceiurile și modul de trai al strămoșilor noștri.

După ce am cercat toate acestea în vre-o 2-3 zile de-arândul, am mers la Muzeu.

Am vizitat Muzeul Kirchner (colecțiunea popoarelor) arată modul de trai al diferitelor popoare.

Al doilea e Muzeul Doria (tablouri). Intre cele mai vrednice de amintit tablouri este al lui Inocențiu X. (cel mai perfect tablou în secolul al 17-lea). Am uitat să mai amintesc între bisericile cari le-am văzut și biserica Sf. Paul, e o biserică iar foarte mare, simplă, dar tocmai simplitatea ei o face foarte frumoasă. Acum în zilele acestea din urmă am mai fost încă la 2 muzee, cari se află pe Mons Capitolinum:

I. Muzeu de sculptură. Intre cele mai însemnate sculpturi cari le-am văzut în acest muzeu pot înșira: Polifeiu cu un soț de a lui Odysseu, după aceea un relief din faptele lui Hercules și anume un altar. Un sarcofag (lupta în care bat Romanii pe Gali); Aflarea lui Axiles între fiicele lui Licomedes. Intre toate sculpturile cele mai bine reușite sunt: Gladiatorul murind și Venus de capitol.

II. Muzeul de picturi se află tot lângă cel de sculpturi; aici amintesc tabloul care reprezintă scena cum nutrește lupoaica pe Romulus și Remus și cum sunt găsiți de păstorul Faustulus. Un alt tablou arată cum trece Hanibal Alpii spre Roma. Cu acestea s'ar fi terminat. Duminecă am fost la teatru, unde s'a dat o operă nouă.

Până acum suntem sănătoși. Marți plecăm din Roma spre Napolea. Despre cele ce se vor mai petrece, o să vă încunoștințez în curând. (Așteptăm Red.)

E. S.

### Conferența dlui Teclu la București.

Distinsul nostru bărbat de știință, dl N. Teclu, profesor în Viena, membru al Academiei Române, pe timpul petrecerii sale la sesiunea generală a Academiei Române, a ținut la Societatea de științe o conferență, pe care „Voința Națională“ o aprețiază astfel: Sedința de vineri seara a fost cea mai importantă din anul acesta.

O ilustrație a neamului nostru, dl profesor N. Teclu din Viena, membru al Academiei Române, a făcut, cu ocazia venirii sale în Capitală pentru sesiunea Academiei, o serie interesantă de experimente frumoase și demonstrative cu aparatele sale ingenioase și cu totul simple. Bătrânul învățat a vorbit întâia-oară în fața unui auditor român, necîlnuit de numeros, în limba pe care o iubește atât de mult, dar pe care,

din nefericire, de și foarte bine, o vorbește foarte rar. Nu putem da aici o descriere amănunțită a aparatelor dsale, de oare-ce înțelegerea lor fără figură e cu neputință. Pe scurt putem spune cam cele ce urmează.

1) Producerea apei în arderea unei lămpi e arătată cu un aparat simplu, în care fenomenul poate fi urmărit chiar de departe și care adună una câte una picăturile formate.

2) Producerea unui amestec explozibil de aer și de gaz, ca cel care ia naștere, de pildă, în minele de cărbuni, e pusă în evidență cu un aparat pe care cineva trebuie să-l vadă numai de cât, ca să-i admire pe deplin ingeniozitatea și să-i prețuiască cum se cuvine siguranța funcționării.

3) Despicărea flacării a fost făcută cu un fel de lampă cu cilindru de sticlă; regulând intrarea aerului și gazului, se observă două flacări: una mai caldă în lăuntru, unde arde hidrogenul și alta mai puțin caldă în gura cilindrului, unde arde oxidul de carbon cu flacăra lui caracteristică. Pentru o poziție potrivită a regulatorului de aer, flacăra din lăuntru se urcă și coboară, în mod cu totul ritmic. Fenomenul e cu totul interesant și a încântat auditorul care a avut onoare să-l vadă arătat de chiar descoperitorul lui.

4) Intr'o altă lampă se arată întoarcerea pe dos a flacării; într'un caz arde gazul în aer, iar în altul arde aerul în gaz; întoarcerea are loc cu multă înlesnire sub conducerea abilă a conferențiarului.

5) Solidificarea bioxidului de carbon se face în aparatul dlui Teclu cu multă înlesnire, așa ca să se vadă tot ce se petrece. Inghetarea mercurului a fost o experiență pe care de asemenea nu toți din auditori o văzuse mai înainte.

6) Producerea ozonului, în aparate, în aparate noi, termină conferența.

Ovații prelungite resplătesc pe bătrânul maiestru pentru osteneala ce și-a dat să ne arate și nouă ceea ce mintea lui ingenioasă a făcut pentru știință.

G. G. L.



### L I T E R A T U R Ă.

Un studiu în ungurește despre Vlahuță. Dl Dionisie Stoica, tinerul și săruinciosul manuiitor al condeului, atât de bine cunoscut de cetitorii noștri, a făcut — precum anunțasem și noi — de curând doctorat de filosofie la universitatea din Budapesta. Cu aceasta ocaziune, drept teză de doctorat, a compus un studiu în limba maghiară (limba universității) despre poetul Alesandru Vlahuță. (Vlahuță Sándor. Tanulmány a román irodalom köréből. Irta Stoica Dénes. Budapest, 1905). După o introducere scurtă, autorul ne dă scheletul biografiei lui Vlahuță. Apoi trece la activitatea sa literară și înșiră minuțios tot ce a scris poetul, poezii și proză. În fine, drept concluziune, face caracteristica operelor lui Vlahuță: în poezia lui se simte influința curentului Eminescu, dar în privința genialității nu-l ajunge pe Eminescu; însă ceea ce privește aflarea mijloacelor prin care evită mreaja pesimismului, mai totdeauna îl întrece. Novelele și în general proza lui, sunt neîntrecute și totalitatea operelor sale formează

o parte importantă în literatura tuturor Românilor. Critica se va pronunța. Noi reproducem un capitol-estras în fruntea numărului de acum pe care cetitorii noștri de sigur îl vor primi cu plăcere.

✧ **Din edițiunile Academiei Române** au apărut: »Câteva documente de cea mai veche limbă românească«, sec. al XV-lea și XVI-lea, de N. Iorga, membru corespondent al Academiei Române. Prețul 1 leu. — »Bolțul dela 1 ianuarie 1906 n. în România« de St. C. Hepites, membru al Academiei române. Prețul 20 bani.

✧ **Ziar nou în Bucovina.** La Cernăuț a apărut un nou ziar politic românesc sub titlul »Gazeta Bucovinei«.

✧ **O nouă foaie pentru învățători.** »Tribuna Învățătorilor« se numește un nou organ de publicitate pentru învățători, care a apărut în comuna Maia, județul Ilfov, redactat de dnii M. Timuș și V. Păunescu. Apare de două ori pe lună.

## TEATRU ȘI MUZICĂ.

✧ **Manifestații la Teatrul Național din București.** A treia zi de Paști, Teatrul Național din București, care după manifestațiile tinerimii în contra franțoziiților, despre care am informat și noi pe cetitorii noștri, a stat închis două săptămâni, s'a deschis iarăș spre a serba triumful limbei române. Studenții și cei ce au luat parte la condamnarea reprezentației franțozești în Teatrul Național, au aranjat acolo în ziua aceea un matineu românesc, care a încălzit toate sufletele. Serbarea s'a deschis de cătră profesorul Elinescu care a executat cu flautul mai multe arii. Apoi dșoara Bonciu a cântat în costum național trei române românești. Profesorul Moceanu, dinpreună cu un elev al seu, a dansat mai multe jocuri naționale. În fine s'a jucat »Piatra din casă« de V. Alecsandri, în care, precum se știe, se persiflează franțoziiții din acea epocă. — A doua parte a serbării a fost ilustrată de oratori. Intiul a fost dl C. Cuza profesor la universitatea din Iași. Apoi Coșbuc a cetit un fragment istoric; iar St. Iosif câteva pasteluri. Dl Iorga a încheiat prin un discurs arătând ce au făcut boerii de odinioară și ce fac cei de azi. În fine corul a cântat »Trăiască regele« și »Deșteaptă-te Române!«

✧ **O piesă de Carmen Sylva la Roma.** De curând a debutat marele artist italian Novelli la Roma, în teatrul Vallé. S'a reprezentat piesa »Văduva dlui Daniel« de Carmem Sylva. Succesul, precum scriu ziarele italiene, a fost strălucit. Atât piesa, cât și jocul au escitat aplause entuziaste. La reprezentație a asistat toată aristocrația Romei.

✧ **Teatru românesc în Sibiu.** Primum în momentul ultim informațiunea, că vineri la 27 aprilie s'a jucat »Papa Lebonard« comedie dramatică în 4 acte de Ioan Aicard, în rolul prim cu dl Z. Bârsan.

✧ **Teatru românesc în Brașov.** Aflăm din »Gazeta Transilvaniei«, că dl Zaharie Bârsan, tinerul și talentatul nostru artist dramatic, va da în sala redutei din Brașov, două reprezentațiuni teatrale. Marți în 1 maiu se va jucă »Năpasta« dramă de I. C. Caragiale; vineri în 11 maiu renumita piesa »Papa Lebonard.«

✧ **Reprezentație teatrală în Șiria.** Tinerii comercianți și meseriași din Șiria au dat acolo a doua zi de Paști o reprezentație teatrală. S'a jucat piesele »Pia-

tra din casă« comedie într'un act de Vasile Alecsandri și »Paracliserul« comedie într'un act tot de același autor. Succesul a fost foarte laudabil. Dna Sofia Povovici și dșoarele Aurelia Șevici, Elena Faur au fost mult aplaudate, asemenea și dnii Ioan Secheșan și Ioan Rezman. Meritul succesului general este al dlui conducător Iuliu Doboș.

✧ **Concert și teatru în Hitiaș.** Reuniunea gr. or. de cântări și muzică din Hitiaș, a aranjat la 3/16 aprilie, a doua zi de Paști, o serată teatrală muzicală. Corul a cântat câteva piese, s'a declamat, apoi s'a jucat »Raza Maici sfinte« dramă în 4 acte de A. Popp. În fine dans.

✧ **Concert și teatru în Lipova.** Corul vocal gr. or. din Lipova a dat a doua zi de Paști concert de coruri. Intiu s'a jucat piesele: »Oirava femeiască« comedie într'un act de N. Țințariu și »Zăpăciții« comedie într'un act de Kotzebue. Apoi a cântat corul cvartete.

## BISERICĂ ȘI ȘCOALĂ.

✧ **Vicarul Mangra archimandrit.** Pr. Ssa episcopul I. I. Papp, cu ocaziunea serviciului divin, serbat în catedrala aradană la deschiderea solemnă a sinodului eparhial, a hirotonit pe Pr. Cuv. Sa vicarul Vasile Mangra întru archimandrit. Noul archimandrit a fost felicitat cu căldură la aceasta înaintare.

✧ **Sinoadele bisericeii gr.-or. române** s'au deschis în duminica Tomei și s'au ținut în zilele următoare la Sibiu și la Arad, la Caransebes — din cauza alegerilor de deputați — lipsind mulți, s'a amânat pe 10 maiu n.

✧ **Un nou canonic.** Dl profesor dr. Petru Fabian a fost numit canonic în capitulul episcopesc de Gherla. Noul canonic este de 39 ani.

✧ **Fundațiune nouă.** Celim în »Telegraful Român« că doamna Irina Onaciu născ. Moga, fericita soție a dlui Alexandru Onaciu, jude la curia regească, a lăsat »Reuniunii femeilor române din Sibiu« o fundațiune de 16.000 coroane. Scopul fundațiunii este, ca la timpul său să se înființeze în Sibiu un institut de binefacere, în care să primească scut și îngrijire fete orfane de ale preoților, altor inteligenți, industriașilor și economilor noștri, în rândul întâiu fete de confesiunea gr.-or. și în rândul al doilea fete de confesiunea gr.-cat. Institutul va avea să poarte numele fetei din prima căsătorie a fundatoarei.

✧ **Internatul-orfelinat de fete din Brașov.** Elevele internatului-orfelinat al Reuniunii femeilor române din Brașov au dat duminică în 22 aprilie n., orele 2<sup>1/2</sup> p. m. în sala cea mare a gimnaziului român o interesantă producțiune declamatorică-teatrală. Afară de declamațiuni și cântări s'au jucat piesele: »La o doză de științe, zece doze de minte sănătoasă« în 2 acte; »Copii pioși« piesă într'un act de G. A. Grigoriu.

✧ **Studii de limbă.** Dl profesor Maxim Viciu, precum aflăm din »Unirea« a petrecut vacanțele de Paști în Istria, unde ș-a continnat studiile de limbă.

✧ **Promoțiune.** Dl Emil Pop, a fost promovat la universitatea din Cluj doctor în drept. (În nr. trecut din greșală s'a anunțat în rubrica asta promoțiunea dlui Victor Gnel, în loc de Victor Gael).

**Societatea „Petru Maior“** din Budapesta. In urma demisiunii comitetului vechiu, s'a ales următorul comitet: Pres: Pompiliu Nistor, st. med., v.-pres: Traian Iarca, st. med. v., secretar: V. Stanciu, st. fil., cassar: St. A. Albu, st. med., controlor: M. Stan, st. med., notari: N. F. Negruțiu, st. fil., Dumitru Coltofean, st. drepturi, bibliotecar: Ioan Cupu, st. drept., vice-bibl.-archivar: Ioan Ștefănescu, st. med., econom: Adam Iancu, st. med. — Comisiunea literară a fost întregită prin dnii: Ghița Pop, st. drepturi și Mihaiu Șerban.

## C E E N O U ?

**Hymen.** Dl *Iosif Orga*, absolvent de teologie și comptabil șef la „Selăgeana“ din Jibou, s'a logodit cu dșoara *Valeria Uilăcan*, fiica canonicului Alex. Uilăcan din Blaj. — Dl dr. *Sever Barbura* și dșoara *Terenția Ungureanu* s'au logodit. — Dl *Ioan Mureșianu* din Mintiul-Gherlei, și dșoara *Ana Vlasiu* s'au cununat la 22 aprilie în Bont. — Dl *Valeriu Șandru* absolvent de teologie și dșoara *Otilia G. Popan* s'au logodit.

**Românii din Viena au serbat Paștile** foarte interesant. In noaptea învierii s'au adunat în biserica militară, unde dl catechet militar dr. Virgil Cioban a servit o slujbă bisericească. A doua zi de Paști s'a ținut o prea frumoasă convenire socială, la care a luat parte lume multă. S'au rostit mai multe cuvântări însuflețitoare. Apoi renumitul baritonist dl Corfescu și dna Corfescu, precum și alții, au cântat cu mare succes, mai multe cântece naționale, aplaudate cu entuziasm.

**Studenții români din Brașov la Roma** au petrecut foarte bine, vizitând toate așezămintele publice și colecțiunile de știință și de artă. Din Roma au plecat la Neapole, vizitând frumusețile admirabile ale orașului și stricăciunile cauzate de erupțiunea Vezuului. Escursionistii au avut să sosească la Brașov, joi în septămâna aceasta.

**Serbarea „junilor“** la Brașov, precum aflăm din „Gazeta Trans.“ a reușit escelent. Defilarea călăreților în mijlocul unei asistențe de public, care se urcă la 10.000 de persoane. Muzica militară a început să cânte pe livada din Groaveri încă de pe la orele 5. Pe la 5<sup>1</sup>/<sub>2</sub> a început să apară în fața spitalului fruntea cortegiului de călăreți, având înainte pe surlașul, care cântă mreu din „Sf. Surlă“. Ajungând la promenada ce merge însus spre Tâmpa, cortegiul s'a îndreptat pe drumul ce duce paralel cu promenada. După surlaș urmau vr'o 4-5 lăutari de asemenea călări, cântând pe instrumentele lor muzicale, iar în urma lăutarilor vr'o 30 de „juni“ având înainte patru purtători de brazi cu cruci. După grupul „junilor“ precedat și urmat de polițiști călări, pentru menținerea ordinii. a defilat ceata bătrânilor în număr de vre'o 26. Al treilea grup, al „curcanilor“ cu căciuli și pene de curcani, eră compus din 34 de călăreți, iar la sfârșit cortegiul fu încheiat de prea frumosul grup al „junilor albi“ îmbrăcați în pitorești costume naționale. Numărul acestora eră aproape de 40. Fiecare grup s'a oprit în fața bisericii din Groaveri și descoperindu-se, au cântat de câte trei ori „Christos a înviat“. Lăutarii călări n'au lipsit nici unuia dintre grupuri. Spectacolul frumos al defilării, încheie numitul ziar, a atras și

de astă-dată numeroși străini. Din România încă erau de față mulți amatori, între cari și comisarul general al expoziției, dl dr. C. I. Istrati cu doamna, veniți anume pentru această ocaziune la Brașov. După cum aflăm dl dr. Istrati a rămas adânc impresionat de cele văzute.

**Un nou institut de bani.** La Baia-mare are să se înființeze un nou institut de credit și economii. Numele institutului va fi „Ignis“. De ce tocmai un astfel de nume? I-s'ar fi putut da unul mai românesc, să-l înțeleagă și poporul.

**Mare dezastru în San-Francisco.** Septămâna trecută, într'o dimineață la 5, un puternic cutremur de pământ a fost simțit în San-Francisco. Cutremurul a ținut 3 minute. Mii de case s'au prăbușit sau au suferit stricăciuni. Incendii au izbucnit în diferite puncte ale orașului, făcând pagube enorme. Numărul morților și al răniților e înspăimântător de mare. Se asigură că nu e nici o singură familie care să nu aibă de plâns cel puțin un mort. Pagubele sunt de 200 milioane de dolari.

**Au murit:** *Văd Paraschiva Cupșa n. Pop*, protopopeasă gr. or. română în Cupșeni, la 3/16 aprilie în etate de 62 ani; — *Pompiliu Bânda*, învățător în Roșia-săsească, la 3/15 aprilie, în etate de 35 ani; — *Nicolau Pop Bota* de Alba-Iulia, proprietar și fost avocat, în Șard, la 16 aprilie, în etate de 81 ani.

Proprietar, redactor responsabil și editor:  
**IOSIF VULCAN** (Str. Aldás nr. 14/296 b)

A apărut în ungurește:

**Alexandru Vlahuță**

studiu literar de **Dionisie Stoica.**

Se extinde pe 209 pp. (8<sup>o</sup> mare) și cuprinde:

Precuvântare. I. Introducere. II. Biografie. III. Opere: A) *Versuri*: a) Poezii (1836). b) Din goana vieții. c) Iubire. d) Poezii (1830-1904). B) *Proză*: 1. Nuvele. 2. Schițe și tipuri. 3. Impresii. 4. Conferințe. 5. Articoli literari, critici și polemici. 6. Romanul „Dan“. 7. România pitorească. C) *Critica operelor*: IV. Individualitatea. V. Limba. VI. Eminescu și Vlahuță. VII. Încheiere.

\*\*\*

Se află de vânzare la autor: Budapesta, VI. Szondy u. 94. Costă 3 cor. plus 20 bani porto.

# Noroc enorm la Török.

E neîntrecut norocul ce distinge banca noastră. În vreme scurtă am plătit stimaților noștri cumpărători; ca câștiguri am mult de 25 milioane coroane, între ele cele mai mari două câștiguri și anume:

de două ori câștigul cel mare de **600.000** coroane

câștigul principal mai mare de **400.000** coroane, apoi 5 à 100.000, 3 à 90.000, 2 à 80.000, 3 à 70.000, 3 à 60.000, mai multe de 50.000, 40.000, 30.000, 25.000, 20.000, 15.000, afară de aceste, mai multe decât 10.000, 5000, 3000, 2000, 1000, 500 coroane și încă multe alte mai mari câștiguri.

De aceea recomandăm ca să luați parte la tragerile cele mai bogate din lume cari se încep cât de curând și să comandați la noi un los norocos.

La tragerea a **125.000** losuri **62.500** câștiguri în bani, cari fac total 18-a ce se începe, pe iar cad suma uriașă de:

**16 milioane 457.000** coroane.

Să-și caute fiecare numele!

(Care-l poate afla în alfabet.)

Fiecare să-și încerce norocul cu numărul, ce corespunde numelui său, ori numelui vr'unui membru al fam

**Rendelje meg a neve mellett álló szerencseszámot!**

Sok pénz széppé varázsolja az életet! Talán meglepi a ferj a feleségét vagy az asszony az urát a neve mellett álló sorsjegy megvételével egy főnyereményvel. A véletlen nagy szerepet játszik az életben és könnyen meglehet, hogy éppen egy szerencsés véletlen folytán a neve mellett álló számot eltalálta, melyre egy nagy nyeremény jut.

Adám, Adél	4040	Dezső, Erzsébet	6411	Iván, Jolán	12305	Ottó, Melánia	20441
Adolár, Agnes	6314	Ede, Eszler	9868	Jakab, Józsa	20284	Ódön, Narczisa	20989
Adolf, Agota	9007	Elek, Etel	19821	János, Judit	20983	Pál, Neszti	21236
Agoston, Amália	19162	Elemer, Flóra	20580	Jenő, Juliska	24203	Péter, Olga	24277
Aladár, Anna	20445	Emil, Franciska	22032	József, Karolin	24265	Pista, Paula	28876
Albert, Anatolia	21619	Endre, Frida	24252	Kálmán, Katinka	28874	Richard, Pelagie	32715
Aliréd, Apollonia	24215	Ernő, Genovéva	24363	Károly, Katalin	29634	Robert, Petronella	35640
Akos, Aranka	24285	Ferenc, Gertrud	29633	Kornel, Klára	35318	Rudolf, Piroska	37411
Ambrus, Beria	28881	Frigyes, Gabriella	34933	Kristof, Klótild	36825	Salamon, Regina	38164
András, Blanka	34352	Fülöp, Gizella	36779	Lajos, Kornelia	38138	Samu, Rózsika	38238
Antal, Borbala	36451	Gábor, Hedvig	38118	Laszlo, Krisztina	38226	Sándor, Rozalia	41921
Arnold, Boriska	37424	Gáspár, Helena	38173	Leo, Kunigunda	41919	Simon, Sári	83891
Árpád, Betti	38169	Gergely, Henriett	41795	Lipót, Laura	64204	Tamás, Sarolta	84769
Arthur, Bella	41794	Géza, Hermina	51398	Lorinc, Lenke	84738	Tibor, Szerena	86049
Aurél, Brigitta	41938	Gusztáv, Hilda	84702	Manó, Leonia	86014	Tihamér, Theodora	92773
Attila, Cecília	84309	György, Ibolyka	84780	Márkus, Lidia	90370	Tivadar, Teréz	123503
Balázs, Cornelia	84773	Gyula, Iduska	89219	Márton, Lina	101939	Tóbiás, Terus	123504
Bálint, Dóra	86065	Henrik, Ilona	101914	Mátyás, Ludmilla	123502	Vendel, Valéria	123508
Barnabás, Dorottya	101404	Hermann, Ilma	123501	Mihály, Lujza	123507	Viktor, Veronika	123516
Béla, Cecília	106999	Hugó, Ilka	123506	Miklós, Magdolna	123519	Vilmós, Viktória	123520
Benedek, Eufemia	123505	Ienác, Irén	123546	Miksa, Malvin	123514	Vince, Vilma	123518
Bernát, Emma	123509	Illés, Irma	123510	Mór, Margit	123515	Zoltán, Zsófia	123521
Dániel, Ernestsztin	123513	Imre, Izabella	123511	Nándor, Mária	5483	Zsigmond, Zsuzsanna	123522
David, Eva	123517	István, Janka	3512	Orbán, Mártha	8826		
Denes, Evelin	5637	Izidor, Johanna	8602	Oszkár, Matild	12314		

Cel mai mare eventual câștig e: **1.000.000** de coroane.

Mai departe premiu 600.000 cor. un câștig de 400.000, 1 de 200.000, 2 à 100.000, 2 à 90.000, 2 à 80.000, 2 à 70.000, 2 à 60.000, 1 à 50.000, 3 à 40.000, 3 à 30.000, 6 à 25.000, 9 à 20.000, 13 à 15.000, 44 à 10.000 și încă multe alte câștiguri.

Prețurile losurilor de prima clasă:

$\frac{1}{8}$  los orig. fl. — 75 sau 1.50 cor.  $\frac{1}{4}$  los orig. fl. 1.50 sau 3 — cor.

$\frac{1}{2}$  " " " 3 — " 6 — "  $\frac{3}{4}$  " " " 6 — " 12 — "

Losurile se trimit cu rambursă, ori după anticipativă trimitere a sumei.

Conspectul oficios gratis. Ne rugăm pentru comande imediat la losurile amintite, ori mai târziu. (3—6)

Până în 6 maiu n. a. c.

a trimite la noi cu încredere, fiind-că numerii norocoși se trec iute.

Casă de bancă în Budapesta. Cea mai mare prăvălie de losuri din patrie:

**TÖRÖK A. és TSA**

Prăvăliile principale de losuri: Centru: Teréz-körut 46 a. I. Filială: Váci-körut. 4/a. II. Filială: Muzeum-körut 11 a III. Filială: Erzsébet-körut 54/a.